

شکل‌های زندگی: هشتاد سال پس از «بیگانه» کامو

کنش بدون کلام

اگرچه کامو از مهم‌ترین روشنفکران به حساب می‌آید؛ اما در حقیقت ضد روشنفکران است. او مانند ژان لوک گدار بر این باور است که آدمی هرچه بیشتر حرف بزند، کلماتش به همان اندازه معنای کمتری پیدا می‌کند. شخصیت مطلوب کامو، انسان ره‌اشده از حرف -تئوری‌های نظری- است. رهایی از تئوری را می‌توان رهایی از بار معنایی در نظر گرفت. بار معنایی به‌واسطه انبوهی از ایده‌های انباشته شده در حیات آدمی او را به همان اندازه از «آرمان سادگی» دور می‌کند.

صفحه ۱۱



چهارشنبه ۴ آبان ۱۴۰۱ • ۲۹ ربیع‌الاول ۱۴۴۴ • ۲۶ اکتبر ۲۰۲۲ • سال بیستم • شماره ۴۴۰۴ • ۱۲ صفحه • ۱۰۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: گفت‌وگوی «شرق» با وکیل خانواده نیکا شاکرمی، بیانیه دو انجمن صنفی برای آزادی روزنامه‌نگاران و عکاسان، شتاب بازی‌های برج‌های و عماد افروغ؛ چرا به کثرت اجازه نمی‌دهیم در میدان حضور پیدا کند؟

سرمقاله

اصل ایستایی و پویایی



حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

دو اصل حاکم بر جامعه از نظر واضح مفهوم جامعه‌شناسی، یعنی اگوست کنت، در کتاب فلسفه اثباتی عبارت‌اند از اصل ایستایی و اصل پویایی. اصل ایستایی همان نظم حاکم بر جامعه است و اصل پویایی ناظر بر تغییرات و پیشرفت. دو دغدغه مهم جامعه‌شناسان کلاسیک پاسخ به دو سؤال بوده است که ۱. نظم چگونه ممکن می‌شود و ۲. تغییرات اجتماعی چرا و چگونه رخ می‌دهند. تأکید بیشتر اگوست کنت بر برخی جامعه‌شناسان معطوف به نظم و ایستایی بوده و اینکه چگونه می‌توان پویایی و تغییرات را مدیریت و کنترل کرد. به قول آدورنو مسئله کنت این بود که چگونه باید مهار عنصر پویایی را در دست گرفت. پیشرفت‌های تکنولوژی به‌ویژه در حوزه پلتفرم‌ها و پیام‌رسان‌های اجتماعی مجازی این موضوع را مطرح ساخته است که برای فهم پویایی و تغییرات و چه بسا خود جامعه باید تکنولوژی را فهمید. برای سیاستمداران تغییرات در تکنولوژی ابزاری و تکنیکی نشان‌دهنده اصل پویایی و پیشرفت جامعه است؛ در حالی که باید مهار تکنولوژی‌های معطوف به پیام‌رسان‌ها و گفت‌وگوهای اجتماعی را در دست گرفت و محدود کرد. به عبارتی فهم قانون‌گذاران و سیاستمداران این است که تصویر پویایی و پیشرفت را باید در تغییرات تکنولوژی سخت و به قول شریعتی در آهن دید و واقعیت شکفت‌آور این است که هیچ‌گونه تغییرات اجتماعی را به رسمیت نمی‌شناسند و منکر آن می‌شوند و اگر عینیت آن را در قالب خواست و مطالبات جمعی ببینند، سعی در دست‌کاری آن دارند. خلاصه اینکه اولویت‌دادن و توسعه‌دادن به تکنولوژی ابزاری و مهارکردن تغییرات تکنولوژیکی ناظر بر گفت‌وگوی تغییر اجتماعی نوع نگاه به اصل پویایی و پیشرفت در میان دولتمردان ما است. بر همین اساس است که نیروهای فنی و تکنیکی برتری دارند. این‌گونه می‌توان بیان کرد که علایق تکنیکی و فنی دولتمردان تا حدی به رشد علوم دقیقه و فناوری‌های مبتنی بر آن منجر شده است؛ در حالی که عدم علاقه‌مندی به فهم گروه‌های مختلف اجتماعی، عدالت توزیعی، عدالت اجتماعی و تغییرات اجتماعی باعث شده نتایج دانش‌های مبتنی بر آنها کمتر مورد استفاده قرار گیرد. از نظر برخی دولتمردان و سیاستمداران عقلانیت در توسعه تکنیک و فن است؛ در حالی که خواست‌های معطوف به تغییر اجتماعی و فرهنگی غیرعقلانی و محل ایستایی شمرده می‌شوند. چون پیشرفت در تکنیک و فن با نظم و ایستایی موجود همراه است. از منظر آنها، نسل جدید به‌ویژه دختران که خواهان تغییر آداب و رسوم، هنجارها و برخی قوانین که در شکل‌گیری آنها نقش نداشته‌اند، هستند. مصداق بارز وجه غیرعقلانی شمرده می‌شوند؛ اما گاهی به غیرعقلانی انگاشتن نسل جدید بسنده نمی‌شود؛ بلکه معترضان و کسانی را که خواهان تغییر در مناسبات اجتماعی هستند، شخصیت‌های ضد اجتماعی و بیمار تلقی می‌کنند که باید به روان‌پزشک و روان‌شناس ارجاع داده شوند. به دانش‌آموزان و دانشجویان منتقد و معترض به ایستایی اجتماعی برچسب روان‌پریش زده می‌شود. این به آن معنا است که در اصل پویایی مدنظر دولت‌ها، نیروهایی که خواهان تغییرات اجتماعی هستند، شخصیت‌های بیمار و نیازمند روان‌کاوی و روان‌درمانی تلقی می‌شوند که با سازوکار علوم‌مانند روان‌پزشکی باید مطیع و فرمانبردار شوند. از نگاه برخی سیاستمداران در عرصه اجتماعی هیچ چیز متفاوت و جدیدی نمی‌تواند وجود داشته باشد و پویایی و تغییر در این زمینه به رسمیت شناخته نمی‌شود و قوانین و هنجارهای قبلی کاملاً بدون تغییر می‌ماند. در اصل پویایی مدنظر دولتمردان، تغییرات در حوزه عدالت، آزادی و بازشناسی گروه‌های مختلف اجتماعی مسکوت گذاشته می‌شود. اعتراضات و ناآرامی‌ها نشان داد که نمی‌توان اصل پویایی و پیشرفت را صرفاً در تکنیک‌های ابزاری و فنی خلاصه کرد. به‌این‌دلیل که مسائل اجتماعی و اقتصادی با این نگاه حل نخواهد شد. چنین نگاهی به اصل پویایی، تصویر کاملاً ناصبی از واقعیت در حال تغییر به دست می‌دهد. لازم است بصیرتی بیشتر به جامعه و اصل پویایی نسبت به آنچه در اذهان و افکار سیاستمداران و دولتمردان است، شکل گیرد. چنین نگاهی در سیاست‌های اصلاحی دانشگاه و بازنگری دروس هم به چشم می‌خورد. از این منظر، دانشگاه پویا دانشگاه مبتنی بر گسترش فن و تکنیک و به طور کلی توسعه عقلانیت ابزاری است. دانشگاهی که در خدمت توسعه فنون مدنظر صنعت و حرفه‌ها است. نه محلی به قول آدورنو، برای تفکر آزاد و مستقل. دانشگاه به‌مثابه بنگاه اقتصادی و تجاری. چنین رویکردی به دانشگاه در کشور ما نیز مانند سایر کشورها در حال گسترش است. اگر نیک بیندیشیم متوجه می‌شویم همان‌گونه که پویایی در عقلانیت ابزاری و تکنیکی را به رسمیت شناختیم و روی آن سرمایه‌گذاری کرده‌ایم و دستاوردهای بزرگی داشته‌ایم که امروز به آن افتخار می‌کنیم، یا به رسمیت شناختن اصل پویایی اجتماعی، و نه نادیده انگاشتن، کوچک شمردن یا دست‌کاری کردن آن و بازشناسی خواست‌های گروه‌های متکثر اجتماعی می‌توانیم دستاوردهای مهمی در حوزه عدالت اجتماعی، اقتصادی و انسجام و همبستگی بیشتر داشته باشیم. ما بهره‌گیری از عقلانیت تکنیکی به‌ویژه در حوزه دفاعی قدرتمند هستیم و از توان بازآرندگی بالایی برخورداریم. امید است با توجه بیشتر به مباحث حوزه عدالت اجتماعی و اقتصادی و توجه به خواست گروه‌های مختلف اجتماعی در ابعاد اجتماعی و اقتصادی پویایی نیز پیشرفت بیشتری داشته باشیم.

پایان فردوسی‌پور و تلویزیون؟

صفحه ۹



عبدالله محمدی

یادداشت روزنامه‌نگاران

مهاجرت، گریزگاه پزشکان



مینو بدیعی

در فضای محدود، سالن ورودی بیمارستان، انگار بوی بیماری و درد معلق است. بارها و بارها، این فضای سرد و سنگین را تجربه کرده‌ای، با آدم‌های گیج و گنگ. آنانی که همراهان بیماران هستند و در پی عزیزان خود آمده‌اند. آنانی که می‌دوند که قطره‌ای سلامتی را برای عزیزان‌شان به ارمغان بیاورند. آنانی که در پی پزشکی هستند که «زهره‌ها» سلامتی را نثارشان کنند. آنانی که به جان آمده‌اند. از درد، از سیطره نابودکننده بیماری و... مسیحان نجات‌دهنده ایستاده‌اند در مرز بین زندگی و مرگ، با دست‌های نجات‌بخش... آنان، طبیعتی هستند که قسم‌نامه بقراط را آویزه گوش‌شان کرده‌اند تا پیام‌آور سلامتی و تندرستی باشند و... تو، یله می‌شوی در هجوم درد مردمان، در دردی که بارها با آن روبرو شده‌ای. اما، مسیح‌های نجات‌بخش، سودای رفتن دارند. سودای گریز از محیطی که اعتبارشان به خدشه افتاده است. آوازدهندگان «سلامت» گاه، سودای پول و ثروت بیشتر، از دم مسجایی‌شان می‌کاهد. گاه در پی شرایط بهتر اجتماعی و روزه‌های تازه‌تری برای زندگی اقتصادی-اجتماعی بهتر هستند. گاه، به دردهای بیماران خود بی‌اعتنا می‌شوند...

هرگز از یادم نمی‌رود، روزی که آسمه‌سر با ناراحتی دردی بر پیکر، به سوی مطب پزشکم رفتم. تابلویش پایین کشیده شده بود و من، حاج و واج حیران به سراغ داروخانه کنار مطب رفتم و می‌خواستم فریاد بزنم «دکتر... کجاست؟ کجاست؟» اما با صدایی که انگار از ته چاه درمی‌آمد پرسیدم «دکتر...» مسئول فنی داروخانه که با تأسف سرتی تکان می‌داد قبل از اینکه پرسش من تمام شود، گفت: «فته‌اند کانادا و مطب‌شان تعطیل شده» - یعنی مهاجرت کرده‌اند و دیگر بر نمی‌گردند؟ مسئول فنی داروخانه که انگار بارها این پرسش را شنیده بود خیلی تند و سریع جواب داد: «پیش‌دکتر... بروید. مطب‌شان هم اینجا نزدیک است».

من به تندی گفتم: ایشان کی می‌روند؟

ادامه در صفحه ۵

انالله و انالیه راجعون

خبر درگذشت مرحوم عباس امینی‌سودانی

باعث تأسف و تأثر فراوان شد.

این مصیبت بزرگ را به آقای ماجد امینی و خاندان محترم

امینی تسلیت عرض می‌کنیم. از خداوند متعال برای آن مرحوم

علو درجات و برای بازماندگان مبر و اجر آرزو می‌نمایم.

از طرف آقایان احمد و حمیدادیب، سامان جیره بندی

کاظم کرباسچی، دکتر جعفر پژوهی، نصراله جاسب سامان

یزدان پاک، کیانوش امیر مظاهری

سخنگوی قوه قضائیه با اشاره به ناآرامی‌های اخیر:

بازداشتی‌های زیر ۱۸ سال تعیین تکلیف شدند

سخنگوی قوه قضائیه با اشاره به وضعیت پرونده بازداشتی‌های ناآرامی‌های اخیر گفت: ۲۰۰ نفر از همکاران ما به موضوع ورود کردند. در بازداشتگاه‌ها حضور یافتند و افراد را تفکیک کردند و کسانی هم که زیر ۱۸ سال دارند تعیین تکلیف شدند. مسعود ستایشی در نشست خبری روز گذشته گفت: در پرونده موردنظر بازداشت‌های دیگری صورت گرفته ...

صفحه ۲

گفت‌وگو با بهرام صلواتی، رئیس رصدخانه ملی مهاجرت ایران:

با مهاجرت توده‌وار مواجهیم

بحثی راهبردی برای مدیران اجرایی

سال ۱۴۰۲ و احتمال یکی از شدیدترین موج‌های مهاجرتی



فرانک جواهری، هدی هاشمی، دیگر فقط صحبت از مهاجرت نخبگان نیست. حالا مهاجرت شکل دیگری به خود گرفته است و ما شاهد مهاجرت ورزشکاران، هنرمندان، نویسندگان، استادان، معلمان و کارگران در صنف‌های مختلف هستیم که به اصطلاح به آن مهاجرت «توده‌وار» می‌گویند. در این سال‌ها آنهایی که پول، سواد و تجربه داشتند، به بهانه کار و تحصیل کشور را ترک کردند و آنهایی که نه پول آن چنان داشتند و نه تحصیلات بالایی راه‌های دیگری را انتخاب کردند تا از طریق آن بلکه بتوانند پانهندگی بگیرند؛ مهاجرتی که به گفته آنهایی که رفتند بسیار هزینه‌بر و دردناک است. اما برای برخی‌ها راه‌حلی برای ادامه زندگی شده است.

این گزارش را در صفحه ۶ بخوانید

آغاز فعالیت و ثبت‌نام

در مدرسه کاربردی علوم ارتباطات «شرق»

ثبت‌نام در مدرسه «شرق» تمدید شده است و تا تاریخ ۵ آبان ادامه دارد.

در این مدت هر روز به استثنای روزهای پنجشنبه و تعطیل از ساعت ۱۰ تا ۸ ثبت‌نام به عمل خواهد آمد

مدرسه کاربردی علوم ارتباطات «شرق» نخستین دوره فعالیت خود را آغاز می‌کند. برای دوره نخست کارگاه‌ها و ورک‌شاپ‌هایی طراحی شده است که بتواند هم برای این مدرسه نقطه آغاز مطلوبی را ایجاد کند و هم پیش‌درآمد مناسبی برای آینده مدرسه شرق باشد. در دوره نخست کارگاه‌ها و ورک‌شاپ‌های مدنظر در جلسات متناوب و به مدت زمان دو یا سه ساعت برگزار می‌شود. سعی بر آن شده است که مدرسان هر کارگاه از میان متخصصانی انتخاب شوند که دانش خود را به صورت میدانی یا میدانی-آکادمیک فراگرفته‌اند. برخی از مدرسان، روزنامه‌نگاران «شرق» هستند و سایر مدرسان نیز بعضاً با روزنامه «شرق» و فعالیت‌های آن ارتباط کاری تعیین‌کننده‌ای داشته‌اند. کلاس‌ها از هفته سوم همراه آغاز می‌شود. یک هفته قبل از برگزاری هر کارگاه یا ورک‌شاپ با متقاضیانی که ثبت‌نام کرده‌اند، تماس گرفته می‌شود و زمان دقیق جلسات به آنها اعلام خواهد شد. در کنار آن به هنرجویان سرفصل‌های آموزشی و رزومه هر مدرس ارائه می‌شود.

برای ثبت‌نام و کسب اطلاعات بیشتر و آگاهی از شهریه‌های هر کارگاه با شماره ۰۸۸۹۴۲۰۳۵ و ۰۹۱۲۳۰۸۵۰۲۳ تماس حاصل فرمایید.

نام کارگاه	نام مدرس	درباره مدرس	جلسات، حضوری یا آنلاین
روزنامه‌نگاری اقتصادی	دکتر محسن ایلچی	روزنامه‌نگار و مدرس دانشگاه	۱۲ جلسه / حضوری
تولید بر مبنای حرکت / روزنامه‌نگاری میدانی* (آموزش کاربردی در محل تولید - روزنامه‌نگاری مولد)*	نیلوفر حامدی شهرزاد همتی	گزارش‌نویس شرق دبیر سرویس اجتماعی شرق	۶ جلسه حضوری / میدانی
تکنولوژی و نوآوری در رسانه (شناخت فناوری‌های مدرن ارتباطی)	دکتر نفیسه زارع‌کهن	روزنامه‌نگار و مدرس دانشگاه	۶ جلسه / حضوری
ویدئو ژورنالیسم در اتمسفر ایران صفر تا صد تولید در یک رسانه مولتی مدیا (خبر، گزارش، تصویر و ساخت تصویر...)	سینا رحیم‌پور	سردبیر شبکه شرق	۸ جلسه / حضوری و آنلاین
روزنامه‌نگاری بحران و بعد از بحران	دکتر کتابون مصری	روزنامه‌نگار و مدرس دانشگاه	۸ جلسه / حضوری
روایت‌نویسی و قصه‌پردازی به زبان رسانه	علی دهقان	سردبیر روزنامه شرق	۳ جلسه / حضوری
تکنیک‌های توئیتر نویسی خبری	مریم شکرانی	روزنامه‌نگار و فعال توئیتری	۳ جلسه / حضوری
روزنامه‌نگاری ورزشی و ضرورت‌های آن	سجاد فیروزی	دبیر سرویس ورزشی شرق	۵ جلسه / حضوری
روزنامه‌نگاری ورزشی از منظر تاریخ و جامعه	امیرحسین ناصری	دبیر تحریریه شرق	۵ جلسه / حضوری
روابط عمومی پلت فرمی	دکتر حسین امامی	مدرس دانشگاه	۲ جلسه / آنلاین
روابط عمومی تجاری*	دکتر احمد یحیایی ابله‌ای	مدرس دانشگاه	یک جلسه / حضوری
آموزش کاربردی ایندیزاین و نکات راهبردی فتوشاپ و ایلوستریتور	علی شهبانی	گرافیکست روزنامه شرق	۱۴ جلسه حضوری / عملیاتی
فیلمسازی و ارتباطات تصویری (در محدوده امکانات)	سعید نبی	مستندساز	۱۰ جلسه حضوری

* زمان هر جلسه بستگی به کار و تشخیص مدرس دارد (دو کلاس و دو مدرس)

** زمان جلسه چهار ساعت است

نام ورک‌شاپ	نام مدرس	درباره مدرس	ساعت / حضوری	توضیحات
فرهنگ سازمانی رسانه	دکتر کتابون مصری	روزنامه‌نگار و مدرس دانشگاه	یک جلسه / حضوری	زمان جلسه سه ساعت
بازخوانی کاربردی تجربه‌های رسانه‌ای	جلال خوش‌چهره	روزنامه‌نگار پیشکسوت	یک جلسه / حضوری	زمان جلسه سه ساعت
روانشناسی ارتباطات	علی دهقان	سردبیر روزنامه شرق	یک جلسه / حضوری	زمان جلسه سه ساعت
روزنامه‌نگاری در فضای چندرسانه‌ای چطور یک رسانه مولتی مدیا راه‌اندازی کنیم؟ فرا رسانه / مالتی مدیا	سینا رحیم‌پور	سردبیر شبکه شرق	یک جلسه / حضوری	زمان جلسه سه ساعت

شرق